

El Regreso

Vozvraschenie, Andrei Zvyagintsev, 2003

El retorn d'un pare misteriós després d'una dècada d'absència

El Retorn del cinema

Per sort, sembla que encara queda cinema d'aquell que, tot i entretenir, no menysprea el cervell de l'espectador i àdhuc s'atreveix a oferir noves propostes estètiques sense necessitat de recórrer a les emocions fàcils, al sobresalt de les cadires o als sempre cutríssims (per molt que s'hi capfiquin) efectes informàtics. La bellesa serà sempre patrimoni del petit gest, del pensament analògic i del silenci. I d'això en saben molt els russos, ja que han gaudit d'una bona escola al llarg de tot el segle XX - que va des de Eisenstein, pare del cinema poètic, fins a Andrei Tarkovski, poesia en estat pur feta cinema. Això no implica que el cinema rus estigui condemnat a una via única de treball, amb unes característiques comunes a tots els films, més aviat al contrari. Les propostes es multipliquen, encara que sí podríem trobar un eix comú en essència, fonamentalment produït

pel ritme narratiu; un ritme que entendrem si assimilem la vasta geografia d'un país com Rússia, on les distàncies i els espais naturals s'imposen i obliguen a l'ésser humà a transcendir les seves accions quotidianes i insignificants. La diferència és clara entre pel·lícules com *El Arca Rusa*, que ja vam poder gaudir en aquest cicle, o aquesta mateixa *El Regreso*. La primera, mitjançant una posada en escena molt costosa i el prodigi del pla seqüència ininterromput, proposa una revisió de la història, dels valors i del caràcter dels russos (i per extensió dels homes). *El Regreso*, per la seva banda, està basat en un argument molt més intimista, tractat amb molta més austeritat. Aquestes divergències, però, no impedeixen que ambdues pel·lícules funcionin com a bon cinema; un cinema que transcendeix els aspectes més banals de l'home (aquells aspectes que precisament valora més la

nostra societat i la majoria de l'art occidental contemporani –ja sigui oficial o independent, que ja no se sap què és pitjor).

El Retorn del pare

El Regreso és el primer llargmetratge del jove director rus Andrei Zvyagintsev, i no podria haver començat millor, ja que amb aquesta pel·lícula va aconseguir el Premi Fassbinder, atorgat al millor descobriment del cinema europeu novell, i posteriorment va ser guardonat amb el prestigiós Lleó d'Or de Venècia.

Els protagonistes de la història són dos nens: Andrei i Ivan, germans de 15 i 12 anys respectivament. La primera escena ens situa a dalt d'una torre de vigilància vora el mar. Els dos nens, juntament amb els seus amics, juguen a fer-se els homes tot llençant-se a l'aigua des d'una altura considerable. Ivan, el petit, no serà capaç de fer-ho. Aquest motiu, aparentment desapareixerà

de la resta del film, però poc a poc anirà cobrant importància a a mesura que observem l'evolució psicològica de l'Ivan.

Després dels salts, els nens tornen a casa, a on els hi espera la mare. Allà es trobaran una sorpresa: el pare, absent durant més d'una dècada per motius que l'espectador desconeix, ha tornat. Aquesta aura de misteri no abandonarà ja el llargmetratge. Els nens troben el pare al llit dormint –en una imatge que imita el Crist mort pintat per Andrea Mantegna– figura que també va recrear Greenaway a *Drowning by Numbers*–. Els fills no saben com reaccionar. Al dia següent, dinant, com un Crist ressuscitat, el pare es torna a encarregar de la repartició del pa i el vi (com en un ritus iniciàtic en el que els nens s'aboquen a una precipitada maduresa). A partir d'aquí el pare decideix emportar-se'ls de pesca, potser per a recuperar els anys perduts, i es precipiten els esdeveniments.

La visió dels nens és com la mirada de l'espectador. Del pare no endevinem res, és un personatge misteriós, opac, desconegut. Només intuïm que amaga alguna cosa i ens malfiem de les seves intencions. Les reaccions que té respecte als seus fills tampoc ens fan massa bona espina. L'únic que deduïm és que actua amb una disciplina digna d'un militar o que potser intenta fer homes dels seus fills, sense demostrar abans els seus sentiments, si és que en té.

En el cas d'Ivan, l'enfrontament amb l'autoritat del pare resulta inevitable. És així que veiem com el més dèbil dels germans acaba sent el més fort, espiritualment parlant.

Durant aquest viatge, doncs, ens esperen multitud de situacions estranyes que no podem analitzar bé per una manca intencionada d'informació. La tensió creix i creix a mesura que s'acosta el final, i la nostra ment es comença a témer el pitjor, tot i que el director rus ens acabarà, sens dubte, sorprenent.

I enmig d'aquesta atmosfera tan ofegant, són dignes de mencionar el paisatges, sempre solitaris, silenciosos, bastíssims, una via d'escapament per a l'espectador, que s'està tancat durant tot el viatge en l'angoixant triangle format per pare i fills.

Però per a aquells que els hi sembli que la història peca d'afectació, que l'ambient de tota la pel·lícula és asfixiant i llinda amb la tragèdia (tot plegat és el que hi ha), no deixeu de fixar-vos en les fotografies finals de la pel·lícula. El director ens hi mostra que el viatge del pare amb els seus fills tenia també un altre vessant, una cara més somrient. No hi mancava la il·lusió ni la alegria, en aquest viatge, però potser ens hagués distret de l'objectiu originari del cineasta. I és que el cinema és això: un falsejament de la realitat, amb la intenció de transcendir la pròpia realitat. Un no veu allò que és real

quan li succeeix, sinó quan ho paeix, quan ho llegeix després del temps, quan ho raona o li raonen... Deixeu-vos doncs emportar per les sensacions imaginàries i la realitat calarà a fons en vosaltres.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Director : Andrei Zvyagintsev
Guió: Vladimir Moiseenko
Fotografia: Mikhail Kritchman
Música: Andrei Dergatchev
Càmera: Vladimir Michovkov
Decorats: Janna Pakmova
Vestuari: Anna Barthuly
So: Andrei Khudyakov
Nacionalitat: Rússia.
Durada : 106 min.

Equip Artístic

Vladimir Garin
Ivan Dobronravov
Konstantin Lavronenko
Natalia Vdovina

Filmografia

2003
El Regreso